

JE DIALOGICKÉ VYUČOVÁNÍ TRVALE UDRŽITELNÉ? PŘÍPADOVÁ STUDIE

IS DIALOGIC TEACHING SUSTAINABLE? A CASE STUDY

Klára Šedová

Klíčová slova: *dialogické vyučování, profesní rozvoj učitelů, intervenční studie*
Keywords: *dialogic teaching, teacher professional development, intervention study*

Cíle v ČJ

V posledních dvou dekadách proběhla řada intervenční studií s cílem ustavit v zapojených třídách dialogické vyučování. Některé z těchto studií byly úspěšné a vedly k proměně parametrů komunikace mezi učitelem a žáky. Efekty intervence však byly sledovány vždy velmi krátce po jejím ukončení. V tomto příspěvku sleduji jednu učitelku, která prošla intenzivním vzdělávacím programem zaměřeným na implementaci dialogického vyučování, dva roky po ukončení programu. Kladu si otázku, do jaké míry je masivní změna chování učitele, kterou přechod k dialogickému vyučování vyžaduje, udržitelná v čase.

Teoretická východiska v ČJ

V současnosti panuje ve vědách o vzdělávání shoda, že pokud žáci ve výuce rozvitě hovoří a argumentují, posiluje to jejich učení. Typ výuky, který takovéto zapojení žáků podporuje, bývá označován jako dialogické vyučování. Empirické výzkumy setrvale ukazují, že výuka na základních školách je monologická – dominuje řeč učitele, žáci se zapojují především prostřednictvím krátkých odpovědí na faktografické otázky. Tento fakt v posledních dvou dekadách podnítil řadu výzkumných týmů k intervenčním projektům směřujícím k implementaci dialogického vyučování. Jako nástroj k tomuto cíli nejčastěji sloužily vzdělávací programy pro učitele, v nichž se učitelé učili, jak podporovat kvalitní komunikaci žáků, například prostřednictvím omezení vlastní sdělovací řeči, kladení autentických otázek či navozování diskuse mezi žáky. Vždy šlo o to, aby učitelé masivně proměnili své zaužívané komunikační vzorce. Následně se sledovalo, zda se skutečně proměnily parametry komunikace ve třídě.

Metodologie v ČJ

Tento příspěvek prezentuje případovou studii učitelky, která úspěšně prošla intenzivním vzdělávacím programem zaměřeným na implementaci dialogického vyučování ve školním roce 2013/2014. V roce 2017/2018 byla tato učitelka znovu sledována s cílem zjistit, nakolik se dosažená změna výukové komunikace udržela v čase. Data představují videonahrávky vyučovacích hodin (10 + 4) a rozhovory s učitelkou (8 + 2) pořizené v obou obdobích. V příspěvku jsou použity jednak deskriptivní statistiky s cílem ukázat výskyt některých komunikačních jevů v obou obdobích, jednak kvalitativní analýza rozhovorů.

Závěry v ČJ

Analýza dat ukázala, že došlo k udržení změny. Žáci ve výuce této učitelky hovoří hojně, rozvitě a s argumentací. Učitelka nadále používá komunikační postupy (například kladení otázek či navozování diskuse), které si osvojila v rámci vzdělávacího programu. Zatímco v průběhu programu byla v uplatňování dialogického vyučování střídavě úspěšná, s časovým odstupem dokázala dialogické vyučování učinit organickou součástí vlastních výukových metod a propojit je se svými výukovými cíli i s vlastním profesním sebepojetím.

Souhrn příspěvku v AJ

Currently, there is an agreement in educational sciences that student learning is strengthened if student talk is extensive and argument productive. This instructional approach is being labeled as dialogic teaching. A number of intervention studies have been conducted with the aim of implementing dialogic teaching in participating classrooms. Some of these studies were successful and resulted in a change in classroom talk. However, the effects of the intervention were always measured immediately after the end of the intervention program. Therefore, in this paper, I present a case study on one teacher who successfully completed a program on dialogic teaching in the academic year 2013/2014. I monitored her lessons again in the academic year 2017/2018 with the aim to find out whether the change in her instructional communication persisted. The data showed that it did. The dialogic teaching methods have kept by the teacher and organically embedded in her instructional repertoire.

Bibliografie

Alexander, R. (2006). *Towards dialogic teaching: Rethinking classroom talk*. Cambridge: Dialogos.

Šedová, K., Švaříček, R., Sedláček, M., & Šalamounová, Z. (2016). *Jak se učitelé učí. Cestou profesního rozvoje k dialogickému vyučování*. Brno: Masarykova univerzita.